

Hoe wapen je jezelf tegen een meedogenloze tegenstander? Wat doe je tegen een vijand die rücksichtslos kan martelen en doden? Sta je per definitie met 1-0 achter? Ja, zegt luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif.

Tekst Bart Nijpels Illustratie Rhonald Blommestijn

Handelen uit woede en wraak?

Wreedheid is een effectief wapen.

De voorbeelden uit Uruzgan bewijzen het: de opgehangen jongen die voor ISAF werkte, het afsnijden van de oren bij meisjes die naar school wilden. Nederlandse militairen hebben er geen antwoord op en volledige bescherming bieden is een illusie. Staan ze op voorhand met 1-0 achter?

'Ja. Een land dat zijn krijgsmacht inzet op basis van het humanitair oorlogsrecht en een strikt mandaat, zal moeite hebben openlijke steun te verwerven onder de bevolking en moet zelf sterk in de schoenen staan om ethisch overeind te blijven. Of je een krijgsmacht op een dergelijke missie moet sturen, is een andere vraag.'

Beantwoord 'm eens?

'Het kwaad wint als het goede passief blijft. Dat betekent dat inzet niet alleen gebaseerd moet zijn op pragmatische, politieke overwegingen, maar ook op ideologische, op de principes die wij als democratische rechtsstaat koesteren. Het benoemen van dat laatste blijft vaak achterwege. Inzet wordt gebaseerd op een winst-en-verliesrekening, die je meestal verliest. Want dan is iedere prijs snel te hoog.'

Die principes worden niet benoemd. Wat vindt u daarvan?

'Ik vind dat ethisch onjuist. Elke discrepantie in de lijn politiek-maatschappij-krijgsmacht leidt tot gedonder. Kijk naar Chora, naar Hawija. Wees aan het begin van een uitzending helder en

duidelijk: we gaan naar een oorlogsgebied, daar gebeuren dingen die je niet altijd onder controle hebt. Voorafgaand aan de uitzending naar Afghanistan werd gezegd dat het een opbouwmissie was. Dan kun je beter een aannemer sturen, die bouwt beter dan wij. Wat de politiek had moeten zeggen is: we hebben een krijgsmacht, die zetten we in als het belang van de staat Nederland wordt aangetast. Daarnaast vinden we het belangrijk om solidair te zijn met Amerika, dus wij sturen mensen. Ik vind dat een valide argument. Afghanistan was een moeilijke missie. Onze jongens en meiden kwamen in ►

‘Per definitie maken we fouten, wees daar open over’

over Mart de Kruif

Luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif (1958) heeft diverse functies bij de KL doorlopen. In 2007 werd hij bevorderd tot brigadegeneraal. Op 1 november 2008 nam De Kruif als generaal-majoor het ISAF-commando voor Zuid-Afghanistan (Regional Command South) over. In mei 2010 was De Kruif plaatsvervangend commandant Landstrijdkrachten en op 25 oktober 2011 volgde De Kruif Rob Bertholee op als commandant Landstrijdkrachten.

omstandigheden die voor ons allemaal ondenkbaar zijn, en waarin je keuzes moet maken. Dan kun je vooraf op een briefje geven dat een aantal keuzes niet goed is. We maken fouten. Per definitie. Wees daar open over.’

Confrontaties met wreedheden, begaan door een vijand die de Geneefse Conventies aan z'n laars lapt, kan leiden tot woede- en wraakgevoelens bij (Nederlandse) militairen. Is het realistisch te verwachten dat ze die onder alle omstandigheden de baas zijn en de benodigde zelfbeheersing op kunnen brengen.

‘Noem mij ideologisch of naïef, maar ja, dat denk ik. Ik zelf ben vaak geconfronteerd met dat soort gevoelens. Moeilijk, maar dat betekent niet dat je ze niet kunt loslaten. En iemand zal best eens uit de bocht vliegen. Maar handelen uit woede en wraak leidt ertoe dat je je morele integriteit verliest. En dan verlies je als krijgsmacht je legitimiteit. Dat betekent dat je zeer hoge eisen moet stellen aan de vorming van leiderschap en aan je manschappen. Dat kost tijd, geld en menskracht. Daarvan is veel verdwenen de voorbije jaren.’

Wat als het toch misgaat?

‘Dan heeft dat uiteraard juridische consequenties. Terecht. Laat het recht z'n loop hebben. Als je dat niet doet, ben je van God los. Roep commandanten ter verantwoording. Dat is iets anders dan in het normale recht, waarbij je vooral naar het individu kijkt. Hier moet je heel duidelijk naar de ‘chain of command’ kijken. Een commandant is verantwoordelijk voor wat z'n manschappen doen of nalaten.

Tot zover is het overzichtelijk. Ethisch is het ingewikkelder. De grens tussen schuld en verantwoordelijkheid is flinterdun. Dat is waar jongens en meiden met PTSS vaak mee worstelen: ben ik verantwoordelijk of schuldig? Je opereert in een situatie die je niet beheerst. Dat maakt het extra moeilijk je emoties in bedwang te houden. Het is een grijs gebied dat we niet durven te benoemen. Dat kan ook bijna niet. Dat is het probleem dat veteranen hebben. Het is zo moeilijk om dat grijze gebied onder woorden te brengen, je moet het hebben beleefd.’

Wat vindt u ervan dat politici eufemismen als ‘wederopbouwmissie’ gebruiken?

Na een lange stilte en drie diepe zuchten: ‘Een politicus moet beseffen wat de rol en de functie van de krijgsmacht in de maatschappij zijn. Dat is de basis. Dat moet je koppelen aan onze grondwettelijke taken. In de meest brede zin ontbreekt dat besef. Omdat we al decennia in vrijheid leven. De maatschappelijke grondslag van de krijgsmacht vind ik in geen enkel partijprogramma terug. Nergens. Je zet je strijdmacht in als “the shit hits the fan”. Onze taak is niet bloemetjes of onderscheidingen uitdelen of mijnen opruimen. Dat zijn weliswaar belangrijke, maar afgeleide taken. Als onze vrijheid dreigt te worden aangetast, móet de krijgsmacht onze vrijheid beschermen. Kamervragen gaan te vaak over twee linksdragende soldaten die zijn aangevallen op kamer 84 in Havelte of een verkeersongeluk met een militaire fiets. Ik zal het niet bagatelliseren, maar dat is niet waar het in de Kamer over moet gaan.’

Waarover wel?

Over de fundamentele vraag of de krijgsmacht in staat is z'n grondwettelijke taken uit te voeren met alles wat daarbij hoort. Politiek, ethisch, leider-

schap, organisatie, infrastructuur, daar moet de Kamer zich mee bezig houden. Dat doet de Kamer niet.

Ik wil die verantwoordelijkheid niet alleen bij de politiek leggen. Het Ministerie van Defensie doet het ook niet. Dat is ook pijnlijk, want zo ontstaat een bestuursmodel waarin de militair als een normale werknemer wordt gezien. Dat leidt tot frictie. Een opbouwmissie is iets wat je ‘normale’ werknemers vraagt te doen. Daar zeg je niet tegen: jij gaat daarheen, je stelt je leven in de waagschaal en je gaat misschien andere mensen doden. Maar dat doe je voor het goede doel: succes.’

Zo helder en hard moet je dat communiceren?

‘Ja. De documentaire Armadillo (2009, Janus Metz) laat precies zien waarom. De camera volgt een groep jonge Deense soldaten tijdens hun missie in de provincie Helmand, Afghanistan. Het Ministerie van Defensie ziet het resultaat en zegt holy shit, dat moeten we het publiek niet laten zien. Maar de documentaire wordt toch vertoond. Het gevolg was dat de mensen die hem zagen meer begrip kregen voor wat militairen daar deden. Ik denk dat mensen dondersgoed beseffen wat onze jongens en meiden op zo'n missie meemaken. Ze begrijpen juist niet dat er gezegd wordt dat het een ‘opbouwmissie’ is. Het is gebaseerd op een verkeerd soort angst. Wees er eerlijk over.’ ■

ISAF in Afghanistan

Vanaf december 2001 opereert International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan. Vanaf het begin zijn Nederlandse troepen betrokken bij de beveiliging van de hoofdstad Kabul (in de periode 2002-2003). Met een eigen Provincial Reconstruction Team (PRT) opereren zij ook in de provincie Baghlan in het noorden van het land (2004-2006).

Van 2006 tot en met 2010 zorgt de Nederlandse krijgsmacht met de Task Force Uruzgan (TFU) voor beveiliging en wederopbouw in de Zuid-Afghaanse provincie Uruzgan. Hierin is onder meer een PRT opgenomen.

De ISAF-operatie in het zuidelijk deel van Afghanistan begint formeel op 1 augustus 2006. Britse, Canadese en Nederlandse NAVO-eenheden nemen de drie zuidelijke provincies Helmand, Kandahar en Uruzgan over (Regional Command South, RC-South). De provincies zijn tot dan toe alleen het werkterrein van operatie Enduring Freedom. Ook de provincies Zabul, Nimroz en Day Kundi vallen binnen het operatiegebied van ISAF's RC-South.

Voor de missie in Uruzgan stelt Nederland meer dan 1200 militairen beschikbaar. De TFU wordt geleidelijk uitgebreid naar 1350 militairen. TFU heeft de opdracht om een veilige omgeving in Uruzgan te creëren en om een functionerend openbaar bestuur en wederopbouw mogelijk te maken. De TFU wordt voorafgegaan door de Deployment Task Force (DTF). Die zorgt met 850 kwartiermakers voor de opbouw van de twee Nederlandse kampen bij provinciehoofdstad Tarin Kowt en districtshoofdstad Deh Rawod. De belangrijkste onderdelen van de TFU zijn een bataljonstaakgroep, een PRT en een Australische Reconstruction Task Force.

RC-South

Tot tweemaal toe voert een Nederlandse generaal vanuit Kandahar het bevel over de ISAF-troepen in RC-South. Generaal-majoor Ton van Loon van 1 november 2006 tot 1 mei 2007 en generaal-majoor Mart de Kruif vanaf 1 november 2008 voor de duur van een jaar. In de zes zuidelijke provincies bevinden zich in deze periode ISAF-eenheden uit onder meer Canada, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Roemenië, Australië, Denemarken en Nederland. Het totale aantal militairen in RC-South stijgt in januari 2009 naar 43.000.

RC-South wordt door Nederland ondersteund met een Air Task Force. Die bestaat uit zes Apache gevechtshelikopters en acht F-16-gevechtsvliegtuigen. Het personeel van de TFU keert in augustus 2010 terug naar Nederland. Het Apachedetachment volgt medio november 2010.

Het aantal F-16's vermindert tot vier.

Van 2011 tot 2013 draagt Nederland bij aan de geïntegreerde politietrainingsmissie in Kunduz. De missie is vooral bedoeld om de Afghaanse politie in deze provincie te trainen, en om een basis te leggen voor de justitiële keten.

In 2014 vertrekt een F-16 detachement als laatste Nederlandse eenheid uit Afghanistan. Er blijven wel individuele militairen actief op hoofdkwartieren.

Vanaf januari 2015 levert Nederland 100 militairen aan de NAVO-missie Resolute Support. De NAVO ondersteunt daarmee de Afghaanse overheid bij het verder opbouwen van het leger en de politie. Nederland levert adviseurs, stafofficieren, medisch personeel, een transporteenheid en een logistieke eenheid. (Bron Defensie.nl)